

O D L U K E

A) Odluke domaćih sudova i drugih organa

VRHOVNI PRIVREDNI SUD

Presuda od 9.VI 1966.

Vijeće: Milutin Sofronijević, Momčilo Nikolić, dr Ilija Čolović

Forfetni stav - Dostava računa - Ako iz ugovora ili općih uvjeta koji se primjenjuju na određeni odnos ne proizlazi da je među strankama sporni iznos za jednu ugovornu manipulaciju uključen u ugovoreni forfetni stav, sud je dužan na temelju analize kalkulacije ugovorene forfetno cijene utvrditi da li je sporni iznos mogao ući odnosno da li je ušao u ugovoreni forfetni stav - Okolnost da je račun dostavljen nakon izmaka ugovorenog vremena ne oslobađa dužnika da plati iznos naveden u računu, ali on može zahtijevati naknadu štete koja mu je nastala zakašnjelom dostavom računa - Račun se može pravovaljano dostaviti u toku zastarnog roka

Tužitelj je špediter, a tuženik njegov komitent. Stranke su ugovorile da će špediter, po komitentovu nalogu, prihvaćati u luci i dalje otpremati određenu količinu pšenice. Neki vagoni su bili utovarivani u splitskoj Gradskoj, a neki u splitskoj Sjevernoj luci. Vagone u Gradsku luku dostavljala je željeznica i naplaćivala dostavnu pristojbu. Kola koja su bila utovarivana u Sjevernoj luci dostavljala je Poduzeće luka i naplaćivalo od tužitelja dostavnu pristojbu u granicama željezničkih tarifa. Tuženik je špediteru platio dostavnu pristojbu koju je naplatila željeznica, a odbija plaćanje one pristojbe koju je zaračunalo Poduzeće luka. Stranke su za manipulacije u luci ugovorile forfetni stav, pa je među njima bilo sporno da li je u forfetni stav uključena i pristojba za dostavu vagona koju je pristojbu naplatilo Poduzeće luka.

O ovom sporu je rješavao Vrhovni privredni sud u postupku zaštite zakonitosti, koji je među ostalim zauzeo sljedeće stajalište:

Kako se prilikom zaključenja predmetnog ugovora i aneksa nije moglo predviđjeti da li će se brod iskrcati u Sjevernoj ili Gradskoj luci, pa prema tome ni to da li će dostavu vagona vršiti željeznica ili poduzeće "Luka i skladišta", koje privredne organizacije pristojbu za te usluge naplaćuju u istom iznosu, tuženi je bio dužan dokazati na osnovi čega smatra da dostavnu pristojbu nije dužan snositi u konkretnom slučaju, tj. kada je istovar vršen u Sjevernoj luci, dok je bez prigovora platio željeznici pristojbu za istu uslugu u Gradskoj luci. Ni iz ugovora, odnosno aneksa, ni iz Općih uvjeta poslovanja poduzeća "Luka i skladišta", koji uvjeti se prema predmetnom ugovoru primjenjuju i na konkretni slučaj, ne proizlazi da je sporna pristojba za dostavu vagona na industrijski kolosijek u Sjevernoj luci uračunata u ugovorene

forfetne stavove, pa je tuženi bio dužan da u pogledu svojih suprotnih tvrdnji dokaže, a ukoliko o tome nema nikakvih drugih dokaza, prvostepeni sud je bio dužan da analizom kalkulacije ugovorenih cijena utvrdi da li je u konkretnom slučaju sporna pristojba od 600 st.din. mogla ući, odnosno da li je ušla u ugovorene forfezne stavove, s obzirom na visinu istih.

Kako su, prema izloženom, niži sudovi pogrješno i nepotpuno utvrdili činjenice koje su odlučne za rješenje ovog spora, a u vezi s čime je i materijalno pravo pogrješno primijenjeno, valjalo je zahtjev za zaštitu zakonitosti uvažiti i obje nižestepene presude ukinuti, te predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i sudjenje, s tim da u nastavku postupka provede dokaze koje nadje za shodno u pogledu naprijed navedenih odlučnih činjenica, pa da na osnovi tako dopunjenog raspravljanja i dokazivanja ponovno o stvari odluči.

Navodi tuženoga da tužitelj nema prava na naplatu spornog iznosa neosnovani su, i zato što je sporni račun dostavio tuženomu nakon više od 3 mjeseca po izvršenoj usluzi, iako je prema ugovoru bio dužan sva dokumenta za obračun dostaviti tuženomu u roku od 8 dana. Tužitelj može tražiti naplatu u zastarnom roku u smislu propisa Zakona o zastarjelosti potraživanja (Sl.list FNRJ, br.40/53), a tuženomu stoji na raspolaganje da eventualno traži naknadu štete ukoliko dokaže da je štetu pretrpio.

N.P.

Forfetni stav

Čini nam se da se gornjem stajalištu suda koje se odnosi na forfezni stav mogu staviti ozbiljne primjedbe. Kao što je poznato bitnost ugovaranja forfezних stavova sastoji se upravo u tome da stranke ugovaranjem jednoga unaprijed određenog iznosa za izvršenje ugovorenih radnja ili usluga u ugovoreni iznos obuhvate sve troškove koji nastanu izvršenjem obveze. Prema tome ni jedna ni druga stranka nemaju prava naknadno zahtijevati obračun stvarnih troškova, a naročito ne u smislu da bi se naknadnom kalkulacijom cijene usluga utvrdilo da li ugovoreni forfezni stav odgovara stvarnim troškovima, pa da bi se on snizio odnosno povećao. Ako bi to bilo moguće, ugovaranje forfeznog stava ne samo da ne bi imalo nikakvog praktičnog smisla, nego bi stvaralo veliku pravnu nesigurnost, budući da ni jedna od stranaka ne bi bila sigurna da li joj druga neće nakon obavljenog posla staviti prigovor o visini forfeznog stava. Ugovaranjem ovog stava stranke upravo žele izbjeći tu mogućnost. Iz ovoga proizlazi da je Vrhovni privredni sud pogriješio kad je naložio nižem sudu da se upusti u analizu troškova. Vrlo je vjerojatno da će ugo-

voreni forfetni stav često puta biti viši ili niži od stvarnih troškova, ali to nije nipošto razlog da bi ga se moglo pobijati, jer su stranke njegovim ugovaranjem i tu okolnost imale u vidu i upravo su se odrekle pobijanja. Po našem mišljenju kod ovakvih sporova svoje ispitivanje sud mora upraviti u smjeru da ustanovi koje su sve radnje obuhvaćene u forfetnom stavu, a ne koliki su troškovi za svaku pojedinu od njih. Sud je u gornjoj presudi išao obratnim putem. Iz analize troškova želi on ustanoviti koje su radnje obuhvaćene u forfetnom stavu, što iz navedenih razloga smatramo da je pogrešno.

B.J.

VRHOVNI PRIVREDNI SUD

Rješenje od 21.VII 1966.

Vijeće: Zoltan Biro, Milutin Sofronijević, dr Milan Aleksić

Špediter - Kolska dangubnina - Ako špediterov komitent, pa makar i u ugovorenim količinama, šalje špediteru robu na uskladištenje i daljnju otpremu bez prethodne najave pošiljke i špediterovog odobrenja, dužan je nadoknaditi kolsku dangubninu koja je nastala ovakvim slanjem robe - Od ovoga je odvojeno pitanje eventualne naknade štete koju bi špediterov komitent pretrpio u slučaju da špediter odbije prihvat najavljene i ugovorene količine robe

Tužitelj je špediter, a tuženik njegov komitent. Stranke su međusobno ugovorile da će špediter primiti u luci, uskladištiti i dalje otpremiti određenu količinu sintermagnezita. Među strankama je nastao spor o kolskoj dangubnini koja je nastala povodom dolaska robe u luku. Špediter smatra da je za tu kolsku dangubninu odgovoran njegov komitent jer da nije, u pogledu količine robe i drugih uvjeta ugovora, postupio prema ugovornim obvezama. Obratno stajalište zastupa tuženik koji smatra da za kolsku dangubninu nije odgovoran, jer da je prema svemu postupio prema uvjetima ugovora.

Prvostepeni sud je prihvatio stajalište tuženoga, a drugostepeni je, povodom tužiočeve žalbe, prvostepenu presudu ukinuo i stvar vratio na ponovno raspravljanje iz ovih bitnih razloga:

Prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev našavši da tuženi nije otpremom robe prešao ugovorenu količinu kao ni granicu određenu tužiteljevom teleksom br.2532 od 29.listopada 1963, tj. da nije otpremom prešao 4.000 tona do koje je količine po ovom teleksu luka Split mogla staviti na raspolaganje skladišni prostor za sintermagnezit. Medjutim, odlučujuće pitanje odgovornosti za dangubninu ovdje nije pitanje ugovorene količine za skladištenje, nego to da li je u odvijanju pos-